

розмові, а й осмислюємо їх. Наприклад, коли ми вчимо ідіому *robić kogoś w konia* («обманювати»), ми не просто зазубрюємо її, а намагаємося зрозуміти, чому саме "кінь" використовується в цьому виразі.

Щоб це працювало, я пропоную використовувати сучасні технології та творчі завдання:

- Візуалізація: Щоб ідіома не була просто набором слів, ми малюємо її або створюємо комікси. Наприклад, щоб запам'ятати *co ta piernik do wiatraka?* («який зв'язок між пряником і вітряком?»), ми можемо намалювати ці два предмети окремо, що відразу покаже, що вони не пов'язані.

- Ігри: Я пропоную використовувати ігрові елементи, такі як "фразеологічні квести". Учні шукають ідіоми в текстах, розгадують загадки, що робить навчання цікавим змаганням.

- Проекти: Студенти можуть створювати власні словники ідіом з малюнками або навіть знімати короткі відео, де вони використовують вивчені вирази. Це допомагає їм не тільки запам'ятати, а й по-справжньому відчувати мову.

Мій підхід допомагає подолати ключові проблеми, з якими стикаються учні під час вивчення ідіом, перетворюючи пасивне засвоєння на свідомий та ефективний процес. Завдяки поєднанню комунікативно-когнітивного підходу з інтерактивними технологіями, навчання стає не просто цікавим, а й глибоким. Я вже зараз, застосовуючи елементи цієї методики у своїй викладацькій практиці, бачу, як зростає зацікавленість учнів та їхня впевненість у використанні фразеологізмів. Це підтверджує, що моя методика має значний практичний потенціал. У майбутньому я планую провести повномасштабний педагогічний експеримент, щоб науково обґрунтувати її ефективність порівняно з традиційними методами. Я впевнена, що результати моєї магістерської роботи сприятимуть подальшому вдосконаленню викладання польської мови.

Список використаних джерел

1. Dembska, A. (2015). *Frazeologia polska: Teoria i praktyka*. Kraków: Wydawnictwo Literackie.
2. Gzella, A. (2016). *Frazeologia polska: Podstawy i zastosowania*. Warszawa: PWN.
3. Grzegorzczkova, R. (2014). *Wykłady z gramatyki polskiej*. Warszawa: PWN.
4. Караман, С. (2006). Методика викладання української мови. Київ: Літера.
5. Nowakowska, M. (2015). *Frazeologia jako odzwierciedlenie kultury*. Kraków: Universitas.
6. Патен, І. М. (2018). Фразеологія як культурний код. Київ: Видавництво «Логос».
7. Пономарів, О. Д. (1997). Сучасна українська мова: Лексика. Фонетика. Київ: Либідь.

Софія Лотоцька,
sonya.lotocka@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРУ ХУДОЖНЬОЇ БІОГРАФІЇ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ВАЛЕРІЇ ВРУБЛЕВСЬКОЇ «СОЛОМІЯ КРУШЕЛЬНИЦЬКА»

З початком ХХІ століття зростає інтерес читачів до «нехудожньої» літератури. Питання саморозвитку, розв'язання соціальних проблем, становлення та професійне зростання, питання комунікації у різноманітному середовищі – такі і подібні аспекти життя все частіше опиняються у колі уваги насамперед молодих людей. Саме тому письменники творять художню дійсність, у якій домінує факт і документ. У таких книгах пізнання себе і світу відбувається за посередництва відомих і знакових постатей.

Біографія відомих людей може бути багатогранною та інтригуючою або навпаки, позбавленою захопливих фактів. Вона завжди цікавила як читачів, так і науковців. На перетині документалістики, історичної реконструкції та художньої прози виник жанр, у якому переплітаються реальні факти життя відомих особистостей з елементами художнього домислу, образного стилю та психологізму – художня біографія, основними ознаками якої є

фактологічна основа (спогади, листи, архіви),
художнє осмислення подій,
внутрішній світ персонажа,
занурення в історичну епоху та соціокультурний контекст.

Впродовж століть інтенсивно розвивалася біографічна традиція, яка набувала сталих визначальних рис, що скеровують вчених при дослідженні біографічних текстів. Актуальність і важливість написання такого тексту залежить від героя біографії. Переважно дослідники звертаються до тих персоналій, життєписи яких мали вагомий вплив на громадське, політичне та культурне життя суспільства, обираючи визначного представника тієї чи іншої нації. О. Галич виокремив два типи документально-художньої прози: традиційний, або сюжетно-подієвий, та асоціативно психологічний, в історії якого – осягнення внутрішнього світу історичної особистості [2]. Об'єктами художньої біографії стають державні діячі чи суспільно значущі постаті. В історії української літератури є чимало таких творів.

Письменницьку біографію вважають змістом жанру художньої біографії, тому що в ній «відбувається сплав літературності (філологічності в сучасному розумінні) та художності» [5, с. 299], які цілком природно сприймаються у творчій інтерпретації письменника-автора.

Художні біографії Тараса Шевченка («Поетова молодість» Л. Смілянського, «Петербурзька осінь» О. Ільченка, «Тарасові шляхи» О. Іваненко, «В степу безкраїм за Уралом» З. Тулуб, «Син волі» В. Шевчука), Марка Вовчка («Марія» О. Іваненко), Лесі Українки («Дочка Прометея» М. Олійника), Павла Тичини («Кларнети ніжності» П. Загребельного) посідають

помітне місце в українській літературі. У біографічний дискурс сучасної української літератури все більше впроваджуються загальноєвропейські культурні процеси, які перебувають у центрі уваги науковців. Біографічні твори стали важливою частиною літературно процесу. Примітними стали тексти Романа Горака про Василя Стефаника «Кров на чорній ріллі», Івана Франка «Твого ім'я не вимовлю ніколи», «Тричі мені являлася любов», Ірину Вільде «Кинути каменем»; Володимира Єшкілева «Усі кути трикутника» про Григорія Сковороду; Мирослава Лаюка «Залізна вода» про Лесю Українку; Барбари Редінг «Безумці» про Михайла Коцюбинського; Романа Піхманця «У своїм царстві» про Василя Стефаника; Михайла Слабошпицького «Що записано в книгу життя» про Михайла Коцюбинського; Тетяни Сидоренко «Ігри з Іваном» про Івана Величковського; Петра Яценка «Нечуй. Немов. Небач» про Івана Нечуя-Левицького та ін. Особливе місце у ряду українських майстрів художньої біографії займає київська письменниця Валерія Врублевська.

Відтворення широкого культурного контексту спостерігаємо в біографічних творах Валерії Врублевської про Ольгу Кобилянську. Її повість «Емансипантка» (1989 р.), яка складається з двох частин – «Доля» і «Царівна», у якій через художню інтерпретацію письменниці описуються дитинство та юність письменниці. Одним із найкращих прикладів художньої біографії про О. Кобилянську можна відзначити роман Валерії Врублевської «Шарітка з Рунгу» (2007 р.) [4], про який письменник Р. Горак, рецензент книги, написав: українська література «збагатилася інтелектуальною і філософською прозою, новим біографічним романом, побудованим на іншій основі, ніж досі» [3, с. 6]. Яскравим поєднанням емоційності та документальної точності є роман-біографія Валерії Врублевської «Соломія Крушельницька» про видатну оперну співачку нашого краю Соломію Крушельницьку. «Освоївши величезну кількість матеріалу, вивчивши архіви Крушельницької з різних країн, нарізних мовах, письменниця проникла у стихію духовного і творчого життя співачки, і ми маємо зараз перед собою непересічний, цікавий і потрібний художньо-документальний твір, який збагачує наші уявлення про високообдаровану дочку нашого народу та про її рідкісний мистецький хист» [1, с. 4].

Роман-біографія складається з дев'яти частин, кожна з яких відповідає певному періоду життя видатної співачки. За допомогою художньої інтерпретації, внутрішніх монологів, діалогів та побутових сцен, емоційних станів персонажів описані дитинство, навчання у Львові та Мілані, світова кар'єра (виступи в Ла Скала тощо), шлюб з Чезаре Річчіоні, повернення до Львова та викладання. Створюючи художню біографію видатної співачки авторка органічно переплітає минуле та сучасне. Перед читачами з'являється фактографічний біографічний матеріал про життя і творчість Соломії впродовж усього її життя, що ґрунтується на достовірних джерелах. Авторка опирається на матеріали світової та місцевої преси, у яких висвітлено тріумфальні виступи співачки

на кращих оперних сценах Польщі, Італії, Франції, Португалії, Аргентини, Чилі, Америки. Відомі факти письменника майстерно інкрустує роздумами, діалогами, які, на її думку, увиразнюють характер Соломії Крушельницької, її громадянську позицію, її світогляд.

У творі вміщено листування Соломії Крушельницької з українськими письменниками Михайлом Павликом, Іваном Франком, Василем Стефаником, Володимиром Гнатюком, з італійським співаком Маттіа Баттістіні, з її учителькою Фаустою Креспі та ін. Також В. Врублевська при написанні роману-біографії використала ряд документів з Тернопільського краєзнавчого музею, музею С. А. Крушельницької в селі Біла (Тернопільська обл.), Львівського літературно-меморіального музею І. Франка та ін.

У післямові до роману авторка пише: «Тільки той, хто пройде Соломіїними стежками, намагаючися відтворити її славний шлях, по-справжньому зрозуміє чари і небезпеку тієї дії, яку ми призвичаїлися називати служінням мистецтву. Ми вітаємо цю дію, ми смакуємо її плоди і рідко згадуємо, що ґрунт, на якому вони вирости і дозріли – серце митця!» [1, с. 350].

У художній біографії, зокрема у романі Валерії Врублевської «Соломія Крушельницька», тонко і майстерно поєднано достовірні факти та художні образи. Авторка відібрала художньо цінні матеріали на основі реальних подій і надала їм художню форму. Вона вміло поєднує реальність з авторським вимислом, що і робить такі твори цікавими та цінними для читача. Вивчення біографічного жанру зацікавило багатьох вчених як минулого століття так і сучасників. Жанр художньої біографії зазнав значних змін та зацікавив літературознавців у теоретичних аспектах. Ускладнює вивчення те, що біографія поєднує в собі діаметрально протилежні сторони: історичну, документальну та художню, естетичну. Важливим для вивчення цього жанру є роль автора, адже його риси та світогляд, значною мірою, можна простежити крізь весь твір.

Список використаних джерел

1. Врублевська В. Соломія Крушельницька: Роман-біографія. Київ: Дніпро, 1986. 358 с.
2. Галич О. А. Глобалізація і квазідокументальна література : монографія. Рівне: Луганський національний університет ім. Т. Шевченка, видавець О. Зень, 2015. 200 с.
3. Горак Р. Таємнича квітка з нового роману про Ольгу Кобилянську. *Літературна Україна*. 2007. 20 вересня (№ 36). С. 6-7.
4. Ковальчук Н.В., Маланій О.О. «Ніцшеанство» Ольги Кобилянської в художній біографії Валерії Врублевської «Шарітка з Рунгу». *Закарпатські філологічні студії. Випуск 26. Том 1*. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 273-279
5. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: Золоті литаври, 2001. С. 299.
6. Літературознавча енциклопедія: у двох томах. / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. С. 566.